

Et Bidrag til Dr. J. J. Dampes Charakteristik.

Ved Professor **Fr. Dahl.**

Skjøndt de Breve fra Dr. Dampe, som fandtes iblandt min Faders, Professor F. P. J. Dahls, efterladte Papirer, skrive sig fra en Tid, der ligger forud for Dampes agitatoriske Virksomhed med dennes sørgelige Følger og nærmest kun give et Indblik i hans Studier, medens han var Lærer ved Slagelse lærde Skole, turde de muelig, i Forbindelse med de efter Brevene nedenfor vedføjede Udtalelser af min Fader og af Pastor F. R. C. Bülow, frembyde Eet og Andet af Interesse som Supplement til Kapitajn J. C. Johansens i „Historisk Tidsskrift“ for 1895 givne Charakteristik af Dampe.

Dampe og min Fader bleve Studenter i samme Aar, 1804. Til Datidens akademiske Øvelser i at skrive og tale Latin — hvori min Fader blev en almindelig anerkjendt Mester —, føjede de sammen med Islændingen C. Arnesen (den senere Lexikograph) de langt sjældnere Øvelser i at tale Græsk, hvorom jeg mindes Udtalelser af min Fader. Muelig have disse Samtaleøvelser og overhovedet Fællesskab særlig i sproglige Interesser indledet det Venskab mellem min Fader og Dampe, hvorom dennes Breve vidne. Min Faders Bortflytning fra Kjøbenhavn til Frederiksborg (i 1813), midlertidige Ansættelse (fra Januar 1816 til Juli 1817) ved Christiania Universitet og Kaldelse (3 November 1818) til Overlærerembedet ved Frederiksborg lærde Skole afbrød den Leilighed, han havde havt til at yde Dampe de literære Tjenester og Raad, som Nærheden ved de kjøbenhavnske offentlige Bibliotheker havde begunstiget. Men at Venskabet vedblev, derom vidner ikke blot nedenstaaende Erklæring fra min Fader, men ogsaa den inderlige Deeltagelse og Medfølelse, jeg oftere har hørt ham udtale om den Vanskjæbne og ubarmhjærtige Behandling, der ramte Dampe. Da min Fader under den langvarige Sygelighed, der førte til hans Død (16 Januar 1864), ikke var i Stand til selv at besøge den endelig amnesterede Statsfange, gjorde jeg det paa hans Vegne. Jeg traf Dampe, en Dag i 1863, boende paa et yderst tarveligt Kvistværelse et Steds ved Vestervold. Hans endnu ikke graae Haar, hans lette og livlige Bevægelser overraskede mig, og det glædede mig at modtage Vidnesbyrd om den Troskab og Varme, med hvilken han mindede min Fader og flere med ham fælles Venner fra gamle akademiske Dage, blandt dem Nordmanden J. G. Døderlein (Student fra 1804, senere Stadsphysikus i Christiania, død 4 Januar 1867), gift (1 Januar 1813) med den i eet af Dampes nedenstaaende Breve nævnte Mine Holst.

1.

Til

S. T. Hr. Studios. Theol. Dahl.

Slagelse Torsd. d. 24 Jan. 1811.

Min Ven!

Jeg er Dig overmaade meget forbunden for Din havde Umage med at korrigere. Min Fader skriver mig til, at han skulde have det alt, som i Mandags, færdigt fra Bogtrykkeren. Han

forstaaer da ventelig derved, at alle Aftryk af alle Exemplarerne ere færdige, saa at altsaa ingen Forandring kan finde Sted; heller ikke er det saa, at jeg ønskede nogen. Men det har været min Skik ved Korrekturen at rette Smaafeil, som jeg under Skrivningen kunde have begaaet f. Ex. et Komma eller et Punktum, endogsaa en Ordføining eller Sætning, hvis Dansk kunde være noget knudret eller ikke den bedste, at sige, naar Forandringen var ubetydelig, et Par Ords Omsætning eller sligt. Dette har jeg nu ikke havt Leilighed til ved de sidste Ark; saa at jeg er noget bekymret for, at deri skulde være nogen Ting ikke ihenseende til Meningen, men af det Slags, som jeg nu nævnte quæ incuria fudit, som jeg vilde forandret og som man kunde kaste mig i Næsen. Saaledes f. Ex. skjøndt jeg med Villie ikke har rettet mig efter mine egne Retskrivningsregler, saa har jeg dog stræbt at være overensstemmende i de ældre, som jeg fulgte og i Korrekturen rettet Feil af dette Slags. Dog til Lykke husker jeg, at jeg bad Dig, før jeg reiste, at rette slige Ting, for at ikke en omhyggelig Kritikus skulde have f. Ex. adskilligt slæbende Dansk, eller nogen slig Urigtighed eller Uoverensstemmelse at ride paa. Dersom sligt er tilbage og endnu kan rettes, saa send mig det Hele naar mine Møbler komme herved. Men dersom, som jeg troer, alle Aftryk ere skete og det altsaa ikke er muligt, da trøster jeg mig med, at, naar Du ved Gjennemlæsningen ikke har truffet paa noget Sligt, hvorover jeg kunde skamme mig, ville vel heller ikke Andre. Dog i dette Tilfælde, som nok er Tilfældet, ønsker jeg, at der saasnart muligt skrives til Indbindingen eller Hefningen. Der er, foruden den simple 8 Skillings Hefning, en elegant Hefning med pænt Papirbind, som jeg synes godt om, men veed ikke, hvormeget den koster. Derfor ønsker jeg enten 30 til 40 Exemplarer simpelt heftede, 3 til 4 i nogenlunde smukt Vælskbind og eet rødt Mæcenatexemplar, eller 30 til 40 i pæn Hefning og eet rødt Mæcenatexemplar; og helst det Sidste NB hvis det ikke for meget skulde overskride det Første i Bekostning, hvorom Du kunde tale med min Fader, eftersom han har det oekonomiske heri under sin Varetægt. Jeg beder om nogle heftede Exem-

plarer tilsendte, saasart de blive færdige. Jeg er endnu raad-vild, om jeg skal sætte det til en Boghandler, som jeg veed tager temmelig Procent, eller hjemmefra; maaskee man kunde prøve først det Sidste, saaledes: *den faaes hos Forfatteren* o. s. v.¹⁾. Min Fader har ventelig sagt Dig Omstændighederne her. Min bedste Ven! skriv mig til med næste Post!

Din

Dampe.

Til

S. T. Hr. Dahl.

2.

Til

S. T. Hr. Studios. Dahl

boende i store Larsbjørnstræde Nr. 173

i Kjøbenhavn.

Slagelse d. 24 Marts 1811.

Min bedste Ven!

Jeg har nu i et Par Uger levet i min nye Forfatning, og Tiden gaaer prægtigt fremfor før. Bare den gaaer snurr! hurrr! løber Tidens Hjul, og Menneskene ere jo allergladest og finde det at være den allerstørste Lykke naar Tiden gaaer snart; underligt nok, som om det just skal være den allerstørste Lykke i Livet, at faae hurtig Has paa Livet. Dog deraf kan dog uddrages een Leveregel og det er den, at naar Du vil filosofere min Ven! som jeg nu, maa Du tage mere, end eet Qvartark Papir for Dig. Nu skal man see, mine verdslige Sager kan neppe rummes paa det andet; derfor strax frem med dem: nemlig først: har Du slet ingen Yttring, mundtlig eller skriftlig, seet eller hørt om min Bog? hvis ikke, er jeg bange, den gaaer i Lethe. Svar mig dog derpaa samvittighedsfuldt og nøie efter Løfte! Dernæst: vil Du vel gjøre mig den Tjeneste, til Dig at laane Golii arabiske Lexicon paa Universitets Bibliothek (thi til mig saa langt borte veed jeg af Forespørgsel, at den ikke laanes) og maaskee sende mig den, hvilket jeg da nok skulde besørge. Det er mig over-

¹⁾ Det omtalte Skrift er: „Forsøg til en Opløsning af Problemerne i den danske Retskrivning“, Khavn. 1811.

maade vigtigt. Maaskee Nyerup henviser Dig til En af Bibliothekets Opsynsmænd, men gaae da ikke til P. E. Müller, thi han, er jeg bange, nægter det; naar Du blot har En af de Andres Minde, er det nok. Dernæst: kan Du ikke skaffe mig at vide, hvad, til den arabiske Litteratur hørende, Grammatiker, Ordbøger, Oversættelser, Commentarer o. s. v. Bibliotheket eier? Vil Du gjøre mig den Tjeneste eller dog svare mig snart.

Din Dampe.

3.

Til S. T. Hr. Studios. Dahl.

Slagelse 31 Marts 1811.

Bedste Ven!

Da jeg ikke siden har hørt Noget fra Dig, er jeg bange, at Du ikke har faaet mit sidste Brev; jeg vidste rigtignok ikke Dit Nummer bestemt. Jeg bad Dig deri, om Du maaskee kunde laane Golii eller et andet (ligesaa godt) arabisk Lexikon paa Universitetsbibliotheket, og da laane mig det herud. Dig, som opholder Dig i Byen, troer jeg vist ikke, at de nægte det, og jeg troer heller ikke, at de snart ville fordre det tilbage, da det bruges sjælden. Jeg gad høre Treschows Mening om min Retsskrivning. Dersom han ikke har læst den, saa tag et Exemplar hos min Fader — til Dig selv har min Fader længe havt et — skriv *lidt* herom i mit Navn, giv ham det fra mig, og siig mig saa siden hans Dom.

Din Dampe.

skriv mig dog snart til
og skriv mig Dit Nummer til!

4.

Til

S. T. Hr. Studios. Dahl

boende i store Larsbjørnstræde Nr. 173

i Kjøbenhavn.

Slagelse d. 11 April 1811.

Bedste Ven!

Jeg er Dig overmaade meget forbunden for al den Umage, Du har gjort Dig for min Skyld; den ene Deel af Heptagloten,

som Du har skaffet mig og som jeg idag, tilligemed Agrumia, rigtig har bekommet, har kun gjort mig mere lysten efter den anden Deel, uden hvilken denne alene vil være mig kun lidet brugbar, som indeholdende ikke engang det halve Alfabet af Ordbogen; saavidt jeg har gjort et Par Prøver dermed, troer jeg nok, jeg vil kunne gjøre Brug af den, og jeg beder Dig derfor, saasnt Du kan, at skaffe mig den anden Deel, som Du har været saa god at love mig, og bringe den op til min Fader, at jeg med næste Leilighed kan faae den herud. Tak ogsaa for den Opskrift, Du har taget af Eichhorn; endskjøndt allerede Bastholm, som eier Eichhorn, har viist mig hele den arabiske Litteratur deri, saa har jeg dog her Din Opskrift bestandig paa rede Haand, uden at behøve at tye hvert Øieblik til ham. Dit Raad at henvende mig til Moldenhauer vil jeg opsætte at anvende, indtil jeg faaer nogle andre Sager i Rigtighed med ham. Men lidet arabisk har dog vel Universitetsbibliotheket, endskjøndt Ingen af dets Opsynsmænd ere Orientalister; dersom Du vilde vise mig den Godhed, kunde Du jo blot forlange at see, hvad i det Arabiske Bibliotheket kunde eie, (saaledes har jeg ofte været derinde og gennemseet alle Bøgerne i et vist Fag) eller i det mindste faae dem at see i Protocollen. [Her anføres en Del arabisk Literatur, som udelades].

Dersom enten disse (en anden Gang skal jeg optegne flere) eller andre (det skulde være underligt, om Bibliotheket skulde have to arabiske Grammatiker, hvilke jeg begge har herude, og slet ingen Forfattere) skulde findes (jeg gav Dig netop derfor ikke sidstegang nogen Opskrift, fordi, hvor der kun ere faa Bøger forhaanden, man sjelden kan faae dem, man forlanger, men de, som ere tilstæde, ere gjerne ganske andre) da hav den Godhed (om det skulde gjøre nogen Virkning, at hilse Nyerup fra mig, ved jeg ikke; jeg talte dog med ham derom, da jeg sidst var inde) enten at sende dem (maaskee jeg herefter kan faae fat paa en Leilighed, som gaaer tiere, saa at jeg kunde love at sende dem ind til bestemte Tider; dog fra dette Bibliothek behøves det ei) eller tilskriv mig, hvilke der ere.

Din Dampe.

5.

Bedste Ven!

Tør jeg besvære Dig endnu med Lidt? Kunde Du excerpere eller udskrive mig af Herbelots bibliothéqu orientale p. 516, 517, hvilket handler om Lokman; iligemaade af Chardin voyage en Perse vol. 3 p. 33 og v. 5 p. 189 om samme; og Galland les Bons-mots des Orientaux p. 156 om samme. Kunde Du saa ikke skaffe mig at vide, hvad *Mr. Zeriou* var for en Fyr, der skal have skrevet *Æsops Levnet*; og endelig, om Boulangers Afhandling *om de Uvisheder, der angaae Oldtidens første Skribenter* er skrevet paa latin eller fransk, og med hvad Titel. Jeg fik da Golius, men finder Din Castellus bedre. Tilgiv min Korthed, jeg skal snart skrive mere og blive ikke vred.

Slag. d. 8 Septbr. 1811.

Din Dampe.

Til

S. T. Hr. Studios. Dahl.

6.

Til

S. T. Hr. Studios. Dahl

i store Larshjørnstræde Nr. 173, 1 Sal

i Kjøbenhavn.

Slagelse d. 12 Septbr. 1811.

Bedste Ven!

Du har glædet mig ved en Bog og et Brev, hvorfor jeg takker Dig. Du skriver, at Rasmussen skal disputere; hans Æmne, hans Titel skrækker mig; mit klinger ikke nær saa lærd; det er ganske forstaaeligt for Gud og hver Mand, hvilket inderlig græmmer mig; mit, hvori jeg nu er temmelig inde, er dette: *systema ethicum Corani*, og [om] Gud vil og Længden tillader det: *Arabum in universum, sive conspectus notionum, quæ apud hunc populum olim vigebant, ethicarum*¹⁾, med adskillige hosføjede animadversiones philologicæ til arabiske Skribenter, hvor-

¹⁾ Titelen paa Doctordisputatsen blev: „*Conspectus et æstimatio ethicæ Corani*“, Havnæ 1812. 4to (Lit. Tid. 1812, Nr. 37).

iblandt, Altsammen om Gud vil, en kort Sammenligning mellem det arabiske og æthiopiske Sprog. Gud veed, om det vil agtes for et værdigt, passende Æmne, thi jeg maae sige, jeg har ikke noget rigtigt Begreb om disse Disputatsæmner, hvortil jo ikke Alt — f. Ex. ingen æsthetisk Afhandling, har jeg hørt — kan bruges. Jeg har omtrent den samme Idee derom, som Ewald engang om Oden, nemlig at Titelens fornemste Dyd er at indeholde noget uforstaaeligt, fremmed og uinteressant Tøi, og dernæst Afhandlingen bør være sammenvævet af Citater, omtrent som hiin Prædiken, der bestod af lutter Bibelsprog, blot forbundne indbyrdes med *og* og: *eller*. Gjerne gad jeg nu vide, om Nogen har behandlet samme Æmne; om Mohamed er sagtens skrevet endeel — jeg tænker især af Herbelot og Pocockius — men hvor kan jeg faae noget af det at vide, som boer 12 Mile fra Athenen? Castelli lexicon heptaglotton er en ypperlig Gave af Guddommen, som er tilhændekommet mig; thi den har Golii Lærdom og mere end det. At den arabiske Deel deraf er udskrevet og taget af Golii Lexicon er ingen Tvivl paa ved mindste Sammenstilling; de ere Ord for Ord lige; men Castellus har flere Tilsætninger, især Citater, som jeg sætter megen Priis paa. Jeg venter nu med Længsel paa Valtons Polyglot fra Sorøe, hvorhen jeg allerede har sendt Beviset.

Jeg har en ny Begjering til Dig: jeg seer, at Universitetet i Norge er i Gang og bestemt. Man talte om, at Nogen af Lærerne ved Latinskolen maaskee kom did f. Ex. Hersleb, Krumm eller Andre og at der da skede Forandring ved Latinskolen i Kjøbenhavn. At jeg ønskede mig did, begriber Du let. Kunde Du da ikke skaffe mig nogen Underretning — om ikke vis, saa dog Gisning — herom, især da Du kjender Hersleb. Jeg vilde i saa Fald have alle mine Garn ude. Vær nu ikke nogen doven Brevskriver, men glæd, trøst, ophjælp, opmunter, opliv, fornøi, henryk mig snart hermed! Min Kone skranter; jeg er frisk, læser, til jeg maae blive gal, og er maaskee i dette Øieblik gal. Thi er det ikke Galskab at haabe? en gammel Sentents, vil Du sige; men det er en, som Mennesket gjentager ofte for sig selv, som en Prædiken, der vel vides, men aldrig

lystres. Skrømt ikke! ? snart op! gratulerer til Din Respon-
sion, Rasmussen kunde ikke gjort bedre Valg, det er meent,
som sagt. Lev vel!

Din

J. J. Dampe.

Til

S. T. Hr. F. P. Dahl.

Gode Dahl!

Ogsaa jeg vaaver at bede Dem om muligt at skaffe Jacob
underrætning om nogen slags Vakance er mulig i Kjøbenhavn
eller Roeskilde. Da vi paa et af de stæder først vil blive Fuld-
kommen lykkelige. Jeg vil meget takke Dem for denne godhed
— naar de taler min Veninde Mine Holst da hav den godhed
og sig hende Tak fordi hun udrættede min Comision men ingen
Tak fordi hun ikke siden har blodt ved 2 linier glædt mig.
men i mange Venners Kræds — glemmer man én langt fjernet.
Lev glad og Vel og Erindre Dem med Venskab

Deres forbundne Thea Dampe.

7.

Slag. d. 8 Decbr.

Min bedste Dahl!

At jeg ikke har skrevet Dig til, er meget uartig; men jeg
havde saa travlt. Nu er jeg færdig, og skal næste Gang skrive
Dig et langt Brev. Her er Disputatsen; kik dog ind i den og
see hvordan Latinen er; thi den er jeg meget bange for, da det
er længe siden jeg skrev Latin sidst. Skriv mig saa til, og skaf
mig at vide, hvad jeg nu har at gjøre, hvordan Ansøgning at
skrive, kort — Formaliteterne. Men jeg er bange, Du har ikke
Tid, og Du er dog den *Eneste*, jeg har at bede derom. Skriv
mig dog Formaliteterne til *med næste Post*.

Din

Dampe.

Tilgiv Gode hr: Dahl, at min Jacob i denne for Dem saa
travle Tiid bebyrder Dem, med sine Comisioner men den som
æjer en trofast Ven tyer altid med *tillid til ham* — og dette er

tilfældet med Jacob. Tillad at jeg gjør Dem opmærksom paa, at i fald De kunde opfylde hans Ønske med de underretninger han behøver, om Deres Tiid da tillader Dem at tilmelde ham det i morgen med Posten, for med tiirsdays Posten vilde det maaske blive for sildig, da jeg venter ham til Onsdag eller Taarsdag — Lev vel og Erindre Dem med Agtelse Deres Forbundne

Thea Dampe.

Kjøbh. d. 13 Decbr. 1811.

P. S.

Af brevets Datum fra Slagelse er det gamelt og bortsændt i Søndags — men jeg erholdt det først i Aftes, Som undrer mig — Saa Skylden ei er min det saa Seent kommer til Dem.

---

8. 9.

Til

S. T.

Hr. Candidatus Theologiæ

J. P. F. Dahl.

Som ønskes hurtig befordret ved Venskab.

Slag. d. 3 Juni 1813.

Ven Dahl!

Da jeg sidst var i Kjøbenhavn, erfarede jeg rigtignok Dine sørgelige Tildragelser, og burde have været henne at condolere Dig men da jeg kun blev to eller tre Dage, berøvede Tidens Korthed og andre Sager mig Leiligheden. Jeg tænker at Skjæbnen har helbredet Dig ved Dine Saar, og jeg har med megen Glæde hørt, at Du paa Landet, i en Kreds, hvor Din Barndoms Dage fordum henrandt, i en yndig Egn, ei langt fra Hovedstaden, tænker endnu at nyde Otium og Livets Fryd. Gud give dertil Lykke og Held!

Jeg lever her ved det Gamle; og da nu mine Forældre ere hos mig, har jeg for min Deel ingen Aarsag, hvorfor jeg skulde ønske at tage herfra. Anderledes er endnu min Kones og mine Svigerforældres Ønske. De have det gamle Ønske at komme nærmere Kjøbenhavn. Dette har opvakt hos mig den Idee, om

jeg ikke, da Hansteens Plads ved Frederiksborgskole bliver ledig, eftersom han skal reise udenlands paa et Aar, kunde faae denne. Egnen er smuk, nærved Kjøbenhavn, Rektoren en fortræffelig Mand, Medlærerne brave Folk, Gage maatte jeg betinge mig af Direksjonen at faae forhøiet, Mathematik læser jeg alt her ved Skolen, og kunde fremdeles vedblive at studere den, og dertil kommer, at jeg er overbevist om, Du ikke vilde afslaae mig, hos Din gode Ven Rektoren at anbefale mig, og med Rektorens Anbefaling vilde jeg da maaskee kunne faae det. Nu vilde jeg gjerne vide: om det er bestemt sandt, at Hansteen gaaer fra, og naar? hvad hans Gage var? om Nogen anden er foreslaaet eller haves Øje paa? og videre nøiere Omstændigheder pro og contra; men alt dette mener jeg, Ingen kunde bedre skaffe mig at vide, end Du, der saa nøje kjender Stedet og Personerne. Dersom Du vilde skaffe mig disse Notizer og saa snart muligt (thi Ansøgningen maatte, om jeg bestemte mig dertil, ikke op-sættes) da gjorde Du mig en Tjeneste. Hvorimod jeg vil be-vise Dig alle de, der staae i min Magt til min Dødsdag, paa Livet nær, som min Kone har gjort Beslag paa; saalænge det varer, og ellers indtil Dommedag, om der er nogen, forbliver jeg

Din Dampe.

Til

S. T. Hr. Cand. Dahl.

Paa et Blad, med Udskrift: „Til S. T. Hr. Studios. Theolog. Dahl boende i store Larsbjornstræde Nr. 172 1ste Sal i Kjøbenhavn“ findes Følgende:

Min gode Ven!

Om denne Pøl af Vers siig Dine Tanker!

Meld, om Parnassets Trappesti

Er skabt for mine Pusselanker.

See nøje paa den Poesie,

Om den er skabt til Recensenters Tvi!

Hvad eller den kan faae lidt af de Laurbærblade,

Som Mange highed til, men Mange kom for Skade!

Det meld, naar Posten gaaer igjen,

min sødeste, min allerbedste Ven!

Dampe.

10.

Blandt min Faders efterladte Papirer fandtes i Klade følgende sandsynlig til Dampes Defensor afgivne Erklæring:

Ifølge Deres Velbaarenheds Anmodning om en Erklæring angaaende Doctor Philosophiæ Dampes Forhold og Charakter, saavidt Samme kunde være mig bekendt, maa jeg yttre:

At jeg fra de flere Aar — især 1808 —, i hvilke jeg har havt Lejlighed til at kjende Doctor Dampe, ikke veed Noget, der burde nedsætte Dommen om hans Charakter; med megen Iver opoffrede han sig i den Tid udelukkende til videnskabelige Arbejder. Hans forandrede Stilling, der kaldte ham fra Kjøbenhavn til Slagelse, afbrød Forbindelsen mellem ham og mig, og om hans senere ulykkelige Skjæbne: trange Kaar og huuslige Sorger, der maa have virket hæftigen paa hans af Naturen varme Gemyt, har jeg, der siden 1813 har levet udenfor Kjøbenhavn kun stundum erfaret Noget ved enkelt Efterretning fra hans Bekjendtere.

I Anledning af, at disse Linier tilstilles Deres Velbaarenhed saa længe efter Deres Anmodning, maa jeg bemærke, at Deres Brev ankom her til Byen paa en Tid, da jeg var fraværende, og at et alvorligt Sygdomsanfald efter min Hjemkomst i nogen Tid hindrede mig fra at skrive.

Ærbødigst

F. P. J. Dahl.

D. 21 (23) Jan. 1821.

11.

I Pastor F. R. C. Bülow's „Optegnelser om Præstegjerning ved Hospitalet 1867—1877“ (Manuscript) findes følgende, med Forfatterens Samtykke her tilføiede, Notits om Dr. Dampe:

— — — „Jeg kom saaledes til at begrave den eengang saa bekjendte Dr. Dampe, der for sin Politik i Frederik den Sjettes Tid længe havde siddet fængslet paa Christiansø. Han indlagdes nedbrudt af Steensmerter, og den gamle Rationalist sukkede i sin Pine stadig sit: „O, Herre Jesus! hjælp mig!“ Det gav da bestemt Anledning til en alvorlig Samtale. Da jeg en Dag spurgte ham, om Nutidens Rørelser i politisk Henseende

bevægede ham, svarede han: „Nei, nu har jeg Andet at tænke paa“. Jeg troer, han gik beredt bort. Han saae mig gjerne komme.“

Holger Vinds Dagbog.

Meddelt af Dr. phil. **Gustav Bang.**

I den ledreborgske Manuskriptsamling (4to og 8vo Nr. 427) findes et Haandskrift, der skyldes Holger Vind til Harrested, født 1623, død 1683 som Vice-skatmester, Præsæs i Rentekammeret, Geheime- og Kancelliraad. Assessor i Statskollegiet og Højesteret, blaa og hvid Ridder samt Vicekansler. Haandskriftet, der bestaar af 186 temmelig tæt beskrevne Sider, indeholder dels en Skildring af hans Udenlandsrejse 1641—45, dels en Række avtobiografiske Notitser fra den senere Tid. Det er skrevet paa Dansk, men med talrige indskudte latinske, tyske, franske og italienske Sætninger.

Skønt Optegnelserne. i hvert Fald Dele af dem, tidligere har været benyttede¹⁾, og skønt Rejsebeskrivelsen ved sit Indhold ikke staar synderlig højt over Flertallet af bevarede Rejseksildringer fra det 17. Aarhundrede, knytter der sig dog saa megen Interesse til disse Meddelelser, at en Udgivelse af dem i stærkt sammentrængt Form vistnok kan forsvares. De har Betydning i dobbelt Retning: dels i personalhistorisk, derved at de udvider og uddyber vort Kendskab til Manden og hans nærmeste²⁾, dels i kulturhistorisk, derved at de giver et typisk, paa sine Steder ret godt tegnet Billede af den Maade, hvorpaa de unge Adelsmænd ved det 17. Aarhundredes Midte søgte Uddannelse under Ophold i fremmede Lande.

Nedenfor er kun medtaget de Dele af Optegnelserne, som synes at have nogen Interesse i en af disse Henseender. De rent itinerariske Notitser i Rejsebeskrivelsen er forbigaaede eller kun kortelig refererede og ligesaa de andetsteds fra velkendte Hofbegivenheder og Episoder fra Svenskekrigen, som i Haandskriftet jævnlig fortælles med overordentlig Udførlighed.

¹⁾ Saaledes har aabenbart Ole Borch kendt Rejsebeskrivelsen, da han forfattede sit Mindeskrift over ham: Sanctæ et æternæ memoriae illustrissimi et excellentissimi herois D. Oligeri Vind. Hafn. 1683.

²⁾ Et yderligere lille Bidrag til Holger Vinds Historie skal her lejlighedsvis meddeles. I en Samling Epitafiafskrifter paa det store kongelige Bibliothek (Ny kgl. Sml. 4to 1270) følgende: „Her under hviiler et drenge barn, er fød i Kiøbenhaffn aar mdclxx dn. xvij novembris, hvis fader var ærlig og welbyrdig mand Holger Wind til Gundestrup, kongl. majest. geheime raad og cancellie raad, assessor i collegio status og høyeste ret, vice skatmester og befalingsmand over Brunlau ampt, moderen ærlig og welbyrdig frue Margareta Gedde.“ Denne Søn har hidtil ikke været kendt, omtales i hvert Fald ikke i Adelsaarbogen for 1886.